

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 32g/2022

privind excepția de neconstituționalitate
a articolului 8 alin. (1) din Legea privind drapelul de stat
al Republicii Moldova nr. 217 din 17 septembrie 2010
(*arborarea drapelurilor altor state*)

CHIȘINĂU
16 martie 2023

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Dumitru Avornic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 25 februarie 2022,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 16 martie 2023, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 8 alin. (1) din Legea privind drapelul de stat al Republicii Moldova nr. 217 din 17 septembrie 2010, ridicată de dl Alexandru Postica, avocat al dlui Oleg Radu, parte în dosarul nr. 4-458/2020, pendinte la Judecătoria Ungheni.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dna judecătoare Ana Gherman din cadrul Judecătoriei Ungheni, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. Pe rolul Judecătoriei Ungheni se află o cauză contravențională, în care dl Oleg Radu este învinuit că a încălcat cu intenție modul de folosire a simbolurilor de stat prin faptul că la 29 august 2020 ar fi arborat drapelul României pe zidul casei sale.

4. Agentul constator a considerat că fapta sa contravine articolului 8 alin. (1) din Legea privind drapelul de stat al Republicii Moldova, potrivit căruia „drapelele altor state se pot arbora pe teritoriul Republicii Moldova, cu prilejul vizitelor cu caracter oficial de stat, al unor festivități și reuniuni internaționale, pe clădiri oficiale și în locuri publice stabilite, numai împreună cu Drapelul de Stat și cu respectarea prevederilor prezentei legi”. Agentul constator cere aplicarea unei amenzi cuprinse între 12 și 24 unități convenționale.

5. În cadrul procesului, dl avocat Alexandru Postica a ridicat, în interesele dlui Oleg Radu, excepția de neconstituționalitate a articolului 8 alin. (1) din Legea privind drapelul de stat al Republicii Moldova.

6. Printr-o încheiere din 9 iulie 2021, dna judecătoare Angela Gherman a admis cererea de ridicare a excepției de neconstituționalitate și a trimis-o Curții pentru a fi soluționată.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 4 Drepturile și libertățile omului

„(1) Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte.

(2) Dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.”

Articolul 12 Simbolurile statului

„(1) Republica Moldova are drapel, stemă și imn.

(2) Drapelul de Stat al Republicii Moldova este tricolor. Culorile sunt dispuse vertical, în ordinea următoare, începând de la lance: albastru, galben, roșu. În centru, pe fâșia de culoare galbenă, este imprimată Stema de Stat a Republicii Moldova.

[...]

(5) Drapelul, stema și imnul sunt simbolurile de stat ale Republicii Moldova și sunt ocrotite de lege.”

Articolul 32 Libertatea opiniei și a exprimării

„(1) Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil.

(2) Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.

[...].”

Articolul 54 Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

[...].”

8. Prevederile relevante ale Legii privind drapelul de stat al Republicii Moldova nr. 217 din 17 septembrie 2010 sunt următoarele:

Articolul 8 Arborarea alături de drapelele altor state

„(1) Drapelele altor state se pot arbora pe teritoriul Republicii Moldova, cu prilejul vizitelor cu caracter oficial de stat, al unor festivități și reuniuni internaționale, pe clădiri oficiale și în locuri publice stabilite, numai împreună cu Drapelul de Stat și cu respectarea prevederilor prezentei legi.

[...].”

9. Prevederile relevante ale Codului contravențional, adoptat prin Legea nr. 218 din 24 octombrie 2008, sunt următoarele:

Articolul 322

Încălcarea modului de folosire a simbolurilor publice

„(1) Încălcarea cu intenție a modului de folosire a simbolurilor de stat (stema, drapelul, imnul) ale Republicii Moldova sau ale unui alt stat

se sancționează cu amendă de la 12 la 24 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 21 la 45 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere, cu amendă de la 30 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei juridice.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

10. Autorul excepției susține că norma contestată nu face distincție între arborarea drapelului în spațiile publice și în spațiile private, de asemenea, între subiecții care pot arboriza drapelul. Autorul excepției susține că prevederile Legii sunt ambigue în partea referitoare la subiectele arborării drapelului, pentru că nu se face deosebire între obligațiile autorităților publice și cele ale persoanelor fizice. În general, potrivit spiritului Legii, se poate deduce că acest set de obligații și norme cu privire la arborarea drapelului de stat revine autorităților, care sunt obligate să respecte anumite condiții și formalități. Pe de altă parte, prevederea contestată se aplică în egală măsură tuturor persoanelor.

11. Autorul excepției afirmă că dreptul persoanelor fizice de a arboriza drapelul oficial al altui stat în spațiul lor privat este protejat de articolul 32 din Constituție. Autorul excepției menționează că arborarea drapelului unui stat străin fără arborarea drapelului de stat al Republicii Moldova de către persoane fizice nu contravine scopului declarat de către legislator – protejarea simbolului de stat al Republicii Moldova. Prin urmare, autorul excepției consideră că aplicarea normei contestate situațiilor în care persoanele fizice arborează drapelul oficial ale altor state în spațiile lor private constituie o ingerință disproporționată în libertatea de exprimare.

12. Așadar, prevederile contestate contravin articolelor 4, 32 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea privind drapelul de stat al Republicii Moldova nr. 217 din 17 septembrie 2010, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea observă că excepția de neconstituționalitate a fost ridicată de apărătorul unei părți în cadrul unui proces pendinte în fața instanței de drept comun, subiect căruia i s-a acordat acest drept în baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie prevederile articolului 8 alin. (1) din Legea privind drapelul de stat al Republicii Moldova. Aceste prevederi nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

17. Excepția de neconstituționalitate a fost ridicată într-o cauză contravențională care are ca obiect examinarea unei cereri a agentului constator privind sancționarea persoanei pentru comiterea unei contravenții prevăzute de articolul 322 alin. (1) din Codul contravențional, *i.e.* pentru încălcarea cu intenție a modului de folosire a simbolurilor de stat (stema, drapelul, imnul) ale Republicii Moldova sau ale unui alt stat. Modul de arborare a drapelului este reglementat de Legea privind drapelul de stat al Republicii Moldova. Curtea admite că instanța de judecată va verifica modul în care au fost aplicate prevederile contestate de agentul constator.

18. Curtea reține că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența unui drept fundamental. Astfel, Curtea are de analizat, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea DCC nr. 5 din 18 ianuarie 2022, § 23; DCC nr. 17 din 15 februarie 2022, § 22).

19. Autorul excepției a susținut că prevederile contestate contravin articolelor 4 [*drepturile și libertățile omului*], 32 [*libertatea opiniei și a exprimării*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

20. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că articolele 4 și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul excepției trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție. Abia în cadrul analizei caracterului justificat al ingerinței abstracte în drepturile fundamentale garantate de Constituție Curtea poate pune în operă prevederile acestor articole (HCC nr. 37 din 7 decembrie 2021, § 27; DCC nr. 4 din 18 ianuarie 2022, § 16).

21. Cu referire la incidența articolului 32 din Constituție, autorul excepției menționează că norma contestată este imprezvizibilă, pentru că nu face distincție între arborarea drapelului de autoritățile publice și de persoanele fizice, în spațiile publice și în spațiile private.

22. Sub acest aspect, Curtea reține că articolul 8 alin. (1) din Legea privind drapelul de stat al Republicii Moldova stabilește condițiile arborării drapelului altor state pe teritoriul Republicii Moldova. Potrivit acestui articol, drapelul altor state se pot arbora pe teritoriul Republicii Moldova numai împreună cu Drapelul de Stat cu prilejul vizitelor cu caracter oficial de stat, al unor festivități și reuniuni internaționale, pe clădiri oficiale și în locuri publice stabilite.

23. Faptul că în cauza în care a fost ridicată excepția autoritățile au aplicat dispozițiile contestate față de o persoană fizică, care la o anumită dată a arborat pe peretele exterior al casei sale drapelul unui stat străin, reprezintă o problemă de interpretare și de aplicare a normei într-o cauză concretă. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că aspectele legate de interpretarea și de aplicarea legii nu țin de competența Curții Constituționale. Această competență le revine instanțelor de judecată (DCC nr. 27 din 24 februarie 2022, § 28). Mai mult, așa cum afirmă Curtea Europeană, instanțele judecătorești au rolul decizional de a disipa dubiile existente cu privire la interpretarea unor norme legale (a se vedea *Del Rio Prada v. Spania* [MC], 21 octombrie 2013, § 93; *Tőkés v. România*, 27 aprilie 2021, § 72).

24. Pe baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, pe baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 8 alin. (1) din Legea privind drapelul de stat al Republicii Moldova nr. 217 din 17 septembrie 2010, ridicată de dl avocat Alexandru Postica, în interesele dlui Oleg Radu, contravenient în dosarul nr. 4-458/2020, pendinte la Judecătoria Ungheni.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

*Chișinău, 16 martie 2023
DCC nr. 29
Dosarul nr. 32g/2022*